

LOUISE PENNY

Licht in de duisternis

*Een dorp met meer geheimen dan
inspecteur Gamache verwacht...*

1

Audrey Villeneuve wist best dat wat ze zich voorstelde onmogelijk echt kon gebeuren. Ze was een volwassen vrouw en kende heus wel het verschil tussen echt en ingebeeld. Maar elke morgen wanneer ze van haar huis in Montréal-Oost door de Ville-Marietunnel naar kantoor reed, zag ze het, hoorde ze het, kon ze het voelen.

Het eerste teken zou een explosie van rood zijn, doordat automobilisten op hun rem zouden trappen. De vrachtwagen voor haar zou zwenken, slippen en tegen een zijwand knallen. Er zou een enorm gegil tegen de harde muren weerkaatsen; het zou op haar afkomen, haar overspoelen. Claxons, sirenes, remmen, schreeuwende mensen.

Daarna zou Audrey gigantische blokken beton uit het plafond zien vallen, die een hele kluwen metalen aderen en pezen met zich mee trokken. De ingewanden van de tunnel zouden naar buiten komen. De ingewanden die de tunnel overeind hielden. Die de stad Montréal overeind hielden.

Overeind hadden gehouden.

En dan... dan zou het ovaal van daglicht, het eind van de tunnel, verdwijnen. Het zou sluiten als een oog.

Wat zou volgen was duisternis.

En een lange tijd wachten. Totdat ze verpletterd zou worden.

Elke morgen en elke avond wanneer Audrey Villeneuve door het wonder der techniek reed dat de ene kant van de stad met de andere verbond, stortte het opnieuw in.

‘Het komt allemaal goed,’ sprak ze zichzelf bemoedigend toe. Ze lachte om zichzelf. ‘Het komt allemaal goed.’

Ze zette de muziek wat harder en zong hardop mee.

Maar toch lagen haar handen trillend op het stuur en werden ze koud en gevoelloos. Haar hart bonkte. Er smakte een flinke hoeveelheid sneeuwbrig tegen haar voorruit. De ruitenwissers veegden hem weg, waardoor er een halvemaan van streperig zicht ontstond.

Het verkeer ging langzamer rijden. En kwam uiteindelijk tot stilstand.

Audrey sperde haar ogen open. Dit was nooit eerder gebeurd. Door de tunnel rijden was al erg genoeg, erin moeten stilstaan was ondenkbaar. Ze verstijfde.

‘Het komt goed.’ Maar ze kon haar eigen stem niet horen, zo zwak was die en zo hard klonk de schreeuw in haar hoofd.

Ze duwde met haar elleboog het knopje van het portier omlaag. Niet om iemand buiten te sluiten, maar om zichzelf binnen te houden. Een zwakke poging om zich ervan te weerhouden het portier open te gooien en gillend de tunnel uit te rennen. Ze kneep in het stuur. Harder. Nog harder.

Ze wierp een blik op de met sneeuwvrij bespatte tunnelwand, het plafond en de muur aan de overkant.

Op de scheuren.

Goeie genade, de scheuren.

En de halfslachtige pogingen om ze dicht te pleisteren.

Niet om ze te repareren, maar om ze weg te moffelen.

Dat betekent nog niet dat de tunnel zal instorten, hield ze zichzelf voor.

Maar de scheuren werden breder en wonnen het van haar gezond verstand. De monsters van haar fantasie werden echt en wurmden zich uit de barsten, staken hun poten naar haar uit.

Ze zette de muziek uit, zodat ze zich kon concentreren. Hyperalert. De auto voor haar reed stapvoets. Stond toen stil.

‘Rijden, rijden, rijden,’ smeekte ze.

Maar Audrey Villeneuve zat in de val en ze was doodsbang. Ze kon nergens heen. De tunnel was afschuwelijk, maar wat er in het grijze decemberlicht op haar wachtte, was nog erger.

Ze wist het al dagen-, weken-, maanden-, nee, als ze eerlijk was al jarenlang: monsters bestaan. Ze wonen in scheuren in tunnels, in donkere steegjes en in nette rijtjeshuizen. Ze heten Frankenstein en Dracula, of Martha, David en Pierre. En je komt ze altijd tegen op plekken waar je ze niet verwacht.

Ze keek in haar achteruitkijkspiegel en zag twee angstige bruine ogen. Maar ze zag ook haar redding in het spiegelbeeld, haar zilveren kogel, haar houten staak.

Het was een mooie feestjurk.

Ze had er uren op zitten naaien. Tijd die ze had kunnen – moeten – besteden aan het inpakken van kerstcadeautjes voor haar man en dochters. Aan het bakken van sterren, engeltjes en vrolijke sneeuwpoppen, met knoopjes van snoep en gomballen als oogjes.

Maar in plaats daarvan was Audrey Villeneuve elke avond zodra ze thuis

was naar het souterrain gegaan, waar haar naaimachine stond. En terwijl ze over de smaragdgroene stof gebogen zat, had ze al haar hoop op die feestjurk gevestigd.

Ze zou hem die avond aantrekken, naar het kerstfeest gaan, de zaal rondkijken en verbaasde blikken op zich gevestigd voelen. Audrey Villeneuve, die anders zo tuttig was, zou in de strakke groene jurk alle aandacht trekken. Maar ze had hem niet gemaakt om alle aandacht te trekken. Het ging haar om één man. Als ze zijn aandacht had, zou ze zich kunnen ontspannen.

Ze zou haar last aan hem overdragen en rustig doorgaan met haar leven. De scheuren zouden gerepareerd worden, de barsten zouden worden dichtgesmeerd. De monsters zouden terugkeren naar waar ze thuishoorden.

De afslag naar de Champlainbrug kwam in zicht. Normaal nam ze een andere afslag, maar vandaag was verre van normaal.

Audrey zette haar richtingaanwijzer aan en zag de man in de auto naast haar een zuur gezicht trekken. Waar dacht ze heen te gaan? Ze zaten allemaal in de val. Maar Audrey Villeneuve zat erger in de val dan anderen. De man stak zijn middelvinger op, maar ze trok zich er niets van aan. Zo'n gebaar was in Québec net zo gewoon als een vriendelijk zwaaien. Als de inwoners van Québec ooit een auto zouden ontwerpen, zou er een middelvinger als versiering op de motorkap staan. Normaal zou ze 'vriendelijk' hebben 'teruggezwaaid', maar op dat moment had ze andere dingen aan haar hoofd.

Ze manoeuvreerde de auto langzaam naar de rechterrijstrook, in de richting van de afslag naar de brug. De tunnelwand was maar een paar centimeter van haar vandaan. Ze had zo haar vuist in een van de gaten kunnen steken.

'Het komt goed.'

Audrey Villeneuve wist dat er iets zou komen, maar of het goed zou komen?

‘Nee zelf een eend,’ zei Ruth terwijl ze Rosa dichter tegen zich aan trok. Levend eiderdons.

Constance Pineault glimlachte en keek voor zich uit. Vier dagen geleden zou het nooit in haar opgekomen zijn om een eend te nemen, maar nu benijdde ze Ruth. En niet alleen vanwege de warmte die de eend verschaftte op die bitterkoude, bijtende decemberdag.

Vier dagen geleden zou het nooit bij haar opgekomen zijn om uit de gemakkelijke stoel bij de open haard van de bistro te komen en op een ijskoud bankje te gaan zitten naast een vrouw die of dronken, of gestoord was. Maar toch zat ze er.

Vier dagen geleden had Constance Pineault niet geweten dat warmte vele gedaantes kent. Net als het gezond verstand. Maar nu wist ze het.

‘Verdedigen!’ schreeuwde Ruth naar de jonge spelers op de schaatsbaan. ‘Doe er wat aan, Aimée Patterson, zelfs Rosa kan het beter.’

Aimée schaatste voorbij en Constance hoorde haar ‘*duck*’ zeggen, of ‘*puck*’ of...

‘Ze zijn gek op me,’ zei Ruth tegen Constance. Of tegen Rosa. Of tegen niemand in het bijzonder.

‘Ze zijn bang voor je,’ zei Constance.

Ruth wierp Constance een scherpe, taxerende blik toe. ‘Ben je er nog? Ik dacht dat je dood was.’

Constance lachte, een wolkje humor dat over de schaatsbaan midden in het dorp zweefde en zich bij de rook uit de schoorstenen voegde.

Vier dagen geleden had ze gedacht dat ze voor het laatst gelachen had. Maar tot haar enkels weggezakt in de sneeuw en stervend van de kou naast Ruth had ze ontdekt dat er meer was. Verborg, hier in Three Pines. Waar nog gelachen werd.

De twee vrouwen keken zwijgend naar de actie op het ijs. Er was alleen af en toe wat gesnater te horen, waarvan Constance hoopte dat het afkomstig was van de eend.

Hoewel ze ongeveer even oud waren, waren de twee vrouwen tegenpolen. Constance was zachtaardig, Ruth hard. Constances haar was zijdeachtig en lang, en ze droeg het in een nette knot; Ruths haar was kortgeknipt en rommelig. Constance had rondingen, Ruth was stekelig. Prikkelbaar en stekelig.

Rosa kwam in beweging en klapperde met haar vleugels. Toen liet ze zich van Ruths schoot glijden, waggelde over het besneeuwde bankje naar Constance en nestelde zich bij haar op schoot.

Ruth kneep haar ogen tot spleetjes, maar verroerde zich niet.

Het had dag en nacht gesneeuwd sinds Constance in Three Pines was aangekomen. Omdat ze haar hele volwassen leven in Montréal had gewoond, was ze vergeten hoe mooi sneeuw kon zijn. Wat haar betrof was sneeuw iets wat moest worden weggeruimd. Iets lastigs wat uit de hemel kwam vallen.

Maar dit was de sneeuw uit haar jeugd: schitterend, helder en schoon. Hoe meer er viel, hoe beter. Je kon ermee spelen.

Er lag een dik pak op de natuurstenen, houten en rode bakstenen huizen rondom het grasveld dat nu als schaatsbaan werd gebruikt. Er lag een dik pak op de boekwinkel en de bistro, op de dorpswinkel en de *boulangerie*. Het leek wel of er een tovenaar aan het werk was geweest en Three Pines het resultaat was, vond Constance. Zomaar uit het niets getoverd en in deze vallei achtergelaten. Of was het dorp misschien net als de sneeuw uit de lucht komen vallen? Een dorp waar iedereen zacht landde, ook zij die ten val waren gekomen.

Toen Constance net gearriveerd was en ze haar auto voor de deur van Myrna's boekwinkel had geparkeerd, had ze zich zorgen gemaakt toen de dwarrelende sneeuwvlokken in een sneeuwstorm waren overgegaan.

'Moet ik de auto niet even verzetten?' had Constance aan Myrna gevraagd voordat ze naar bed gingen. Myrna stond bij het raam van haar winkel met nieuwe en tweedehands boeken en dacht even na.

'Ik denk dat je hem rustig kunt laten staan.'

Hij kan rustig blijven staan.

En dat was ook zo. Constance had rusteloos liggen luisteren of ze de sirenes van sneeuwploegen hoorde. Of ze de waarschuwing hoorde dat ze haar auto moest uitgraven en ergens anders moest zetten. De ramen van de slaapkamer rammelden toen de storm de sneeuw ertegenaan zwiepte. Ze kon de wind door de bomen en langs de solide huizen horen gieren. Als een levend wezen dat op jacht is. Uiteindelijk viel Constance in slaap, heerlijk warm onder haar dekbed. En toen ze wakker werd, was de storm overgewaaid. Constance liep naar het raam, waar ze haar auto onder een dikke laag sneeuw verwachtte te zien. Maar de sneeuw was geruimd en alle auto's waren uitgegraven.

Hij kon rustig blijven staan.

Zelf had ze ook eindelijk rust.

Het had nog vier dagen en vier nachten gesneeuwd toen Billy Williams terugkwam met zijn sneeuwploeg. Tot die tijd was het dorp Three Pines ingesneeuwd, afgesneden van de buitenwereld. Maar dat gaf niet, want alles wat ze nodig hadden, was aanwezig.

Langzaam begon de zevenenzeventigjarige Constance Pineault te beseffen dat ze rustig kon blijven waar ze was. Niet alleen omdat er een bistro was, maar omdat het de bistro van Gabri en Olivier was. En niet alleen omdat er een boekwinkel was, maar omdat het de boekwinkel van Myrna was, en de bakkerij van Sarah en de dorpswinkel van *monsieur* Béliveau.

Ze was een stadsvrouw die uitstekend voor zichzelf kon zorgen, maar nu zat ze in de sneeuw naast een gek op een bankje en had ze een eend op schoot.

Dus wie was er nou eigenlijk gek?

Constance Pineault wist dat ze allesbehalve gek was en eindelijk tot bezinning was gekomen.

‘Ik kwam vragen of je zin hebt in een borrel,’ zei Constance.

‘Godallemachtig, mens, waarom heb je dat dan niet meteen gezegd?’ Ruth ging staan en klopte de sneeuw van haar jas.

Constance kwam ook overeind, gaf Rosa aan Ruth en zei: ‘Vreemde eend ben jij.’

Ruth snoof, maar nam de eend en het commentaar in ontvangst.

Gabri en Olivier kwamen net van de bed & breakfast en zeiden gedag.

‘Dat was nog eens een sneeuwstorm,’ zei Ruth.

‘Ik was vroeger zo puur als stuifsnieuw,’ zei Gabri vertrouwelijk tegen Constance. ‘Maar toen ben ik afgedwaald.’

Olivier en Constance lachten.

‘Je werd fan van Mae West?’ vroeg Ruth. ‘Was Ethel Merman niet jaloers?’

‘Er is plaats voor iedereen,’ zei Olivier met een blik op zijn omvangrijke partner.

Constance had nooit eerder met homo’s te maken gehad. Niet dat ze zich kon herinneren, tenminste. Het enige wat ze van hen wist was dat ze ‘zij’ waren, niet ‘wij’. En dat ‘zij’ onnatuurlijk waren. In het gunstigste geval beschouwde ze homoseksuelen als mensen met wie iets mis was, die ziek waren.

Als ze aan hen dacht, was het vol afkeuring, vol afschuw zelfs.

Tot vier dagen geleden. Totdat het begon te sneeuwen en het dorp van de buitenwereld werd afgesloten. Totdat ze ontdekt had dat Olivier, de man

tegen wie ze zo koeltjes was geweest, haar auto had uitgegraven. Ongevraagd. Zonder commentaar.

Totdat ze door het raam in haar slaapkamer op de verdieping boven Myrna's boekwinkel Gabri met gebogen hoofd door de sneeuwstorm had zien lopen om dorpelingen die niet naar de bistro konden komen voor ontbijt koffie en warme croissants te brengen.

Terwijl ze stond te kijken, bracht hij ze hun ontbijt en veegde hij hun trapjes, portieken en stoepen schoon.

Daarna liep hij naar het volgende huis.

Constance voelde de sterke hand van Olivier onder haar arm, die haar stevig vasthield. Als op dat moment een vreemde het dorp in was gekomen, wat zou die dan gedacht hebben? Dat Gabri en Olivier haar zoons waren?

Ze hoopte het.

Constance ging naar binnen en rook de inmiddels vertrouwde geur van de bistro. De donkere houten balken en brede vloerplanken werden al meer dan een eeuw lang doortrokken van de geur van sterke koffie en blokken esdoornhout op het vuur.

'Deze kant op!'

Constance liep in de richting van de stem. Hoewel de ramen met hun kleine ruitjes het daglicht binnenlieten, was het donker. Ze vestigde haar blik op de stenen open haarden aan beide kanten van de bistro, waarin knappende vuren brandden en waar gemakkelijke stoelen en banken voor stonden. Midden in de ruimte, tussen de vuren met zithoek in, stonden antieke grenen tafeltjes die waren gedekt met een ratjetoe van serviesgoed en zilveren bestek. In een hoek van het vertrek stond een grote, volle kerstboom met rode, blauwe en groene lichtjes en een wirwar van kerstballen, kralenkettingen en ijspegels aan de takken.

In de leunstoelen zaten een paar bezoekers met een *café au lait* of warme chocolademelk in hun handen de Frans- of Engelstalige kranten van de dag ervoor te lezen.

De roep was van achter uit de ruimte gekomen en hoewel Constance de vrouw nog niet kon zien, wist ze precies wie het was.

'Ik heb thee voor je besteld.' Myrna stond naast een van de haardvuren op hen te wachten.

'Ik hoop dat je het tegen háár hebt,' zei Ruth terwijl ze de beste plek bij het vuur innam en haar voeten op een poef legde.

Constance sloeg haar armen om Myrna heen en voelde haar zachte lichaam onder de dikke trui. Hoewel Myrna een grote, zwarte vrouw was die min-

stens twintig jaar jonger was dan zij, voelde en rook ze als Constances moeder. Aanvankelijk was Constance daarvan geschrokken, van haar stuk geraakt, maar uiteindelijk was ze gaan uitkijken naar die omhelzingen.

Constance nam kleine slokjes van haar thee, keek naar de flakkerende vlammen en luisterde half naar Myrna en Ruth, die het over de laatste zending boeken hadden, die was vertraagd door de sneeuw.

Ze merkte dat ze zat te knikkebollen door de warmte.

Vier dagen. En nu had ze twee homozonen, een grote zwarte moeder en een gestoorde dichteres als vriendin. En ze overwoog een eend te nemen.

Dat was niet bepaald wat ze van dit bezoek had verwacht.

Ze begon te mijmeren, gebiologeerd door het vuur. Ze wist niet of Myrna wel begreep waarom ze was gekomen. Waarom ze na al die jaren contact met haar had opgenomen. Het was van levensbelang dat Myrna het begreep, maar ze had niet veel tijd meer.

‘Het sneeuwt lang zo hard niet meer,’ zei Clara Morrow. Ze streek door haar haren, geplet door haar muts, in een poging ze weer in model te brengen, maar maakte het er alleen maar erger op.

Constance schrok op en besepte dat ze Clara’s binnenkomst had gemist.

Ze had Clara ontmoet op de dag dat ze in Three Pines was aangekomen. Myrna en zij waren uitgenodigd om te komen eten, maar hoewel Constance liever rustig bij Myrna was gebleven, had ze niet geweten hoe ze de uitnodiging beleefd kon afslaan. Dus hadden ze hun jas en laarzen aangetrokken en waren ze door de sneeuw naar Clara gelopen.

Het was de bedoeling dat ze maar met z’n drieën zouden zijn, wat al erg genoeg was, maar toen was Ruth Zardo met haar eend erbij gekomen en was de avond een fiasco geworden. Rosa, de eend, had ‘fuck, fuck, fuck’ zitten snateren. Althans, zo klonk het. Terwijl Ruth de hele avond had zitten drinken en vloeken terwijl ze iedereen beledigde en in de rede viel.

Uiteraard had Constance over haar gehoord. De dichteres die een Governor General Award had gekregen, was min of meer Canada’s gestoorde, verbitterde Dichter des Vaderlands.

Wie heeft je ooit / zo onherstelbaar gekwetst / dat je elke toenadering / met opgetrokken lip begroet?

Dat was een goede vraag, besepte Constance naarmate de avond vorderde. Op een gegeven moment had ze het de geschifte dichteres willen vragen, maar ze had het niet gedaan uit angst dat de vraag dan ook aan háár zou worden gesteld.

Clara had omelet met gesmolten geitenkaas gemaakt en die geserveerd

met een salade en vers, warm stokbrood. Ze hadden in de grote keuken zitten eten en toen de maaltijd ten einde was, Myrna koffie had gezet en Ruth en Rosa naar de woonkamer waren gegaan, had Clara haar het atelier laten zien. Het stond vol met doeken, paletten en kwasten. Het rook er naar olie, terpentijn en rijpe bananen.

‘Peter zou net zo lang gezeurd hebben tot ik het had opgeruimd,’ zei Clara terwijl ze naar de rommel keek.

Ze had tijdens het eten over haar scheiding verteld. Constance had meelevend gekeken, maar zich intussen afgevraagd of ze niet stiekem door het wc-raampje naar buiten kon kruipen. Omkomen in een berg sneeuw was vast zo erg niet.

En nu had Clara het weer over haar man. Die bij haar weg was. Het was alsof ze in haar ondergoed liep te paraderen. Alsof ze zich blootgaf. Wat onoorlijk, onbehoorlijk en onnodig was. Constance wilde naar huis.

Ze hoorde ‘fuck, fuck, fuck’ uit de woonkamer komen en het kon haar niets meer schelen of het de dichteres was of de eend.

Clara liep langs een schildersezel. Op het doek was het spookachtige silhouet te zien van wat een man zou kunnen worden. Zonder veel enthousiasme liep Constance achter Clara aan naar de andere kant van het atelier, waar Clara een lamp aanknipte en daarmee een schilderijtje verlichtte.

Het was niet erg interessant, nietszeggend eigenlijk.

‘Ik zou jou ook graag willen schilderen, als je het goed vindt,’ had Clara gezegd zonder haar gast aan te kijken.

Constance zette haar stekels op. Had Clara haar herkend? Wist ze wie ze was?

‘Liever niet,’ had ze resoluut geantwoord.

‘Goed,’ had Clara gezegd. ‘Ik weet niet of ik zelf wel geschilderd zou willen worden.’

‘Waarom niet?’

‘Ik zou bang zijn voor wat iemand zou kunnen zien.’

Clara had geglimlacht en was weer naar de deur gelopen. Constance was haar gevolgd, maar niet voordat ze nog even naar het schilderijtje had gekeken. Het was een portret van Ruth Zardo, die inmiddels lag te snurken op Clara’s bank. Op het schilderij hield de oude dichteres een blauwe sjaal om haar hals vast. Haar handen waren klauwachtig en smal. De aderen en pezen in haar hals waren zichtbaar onder de huid, die zo doorzichtig was als cellofaan.

Clara had Ruths verbittering, eenzaamheid en woede vastgelegd. Con-

stance kon haar ogen bijna niet van het portret afhouden.

Bij de deur van het atelier keek ze nog eens om. Haar zicht was niet zo scherp meer, maar dat hoefde ook niet, ze kon heel goed zien wat Clara had vastgelegd. Ruth, maar ook iemand anders. Een beeld dat Constance zich herinnerde uit de tijd dat ze als kind vaak op haar knieën zat.

Het was de gekke oude dichteres, maar ook de Maagd Maria. De moeder van God. Vergeten, verontwaardigd, in de steek gelaten. Een woedende blik werpend op de wereld die zich niet herinnerde wat zij haar gegeven had.

Constance was blij dat ze Clara geen toestemming had gegeven om haar te schilderen. Als ze de moeder van God zo zag, wat zou Clara dan in haar zien?

Later die avond was Constance schijnbaar doelloos naar de deur van het atelier teruggelopen.

De lamp bescheen nog steeds het portret, en zelfs vanaf de deur kon Constance zien dat haar gastvrouw niet alleen de gestoorde Ruth had geschilderd. Of alleen de vergeten en verbitterde Maria. De oudere vrouw staarde voor zich uit, naar een donkere en eenzame toekomst. Maar daar... Daar was nog iets anders. Iets wat nu ook zichtbaar werd.

Clara had wanhoop vastgelegd, maar ook hoop.

Constance had haar koffiekopje gepakt en was teruggegaan naar Ruth en Rosa, Clara en Myrna. Ze had naar hen zitten luisteren. En ze was langzaam beginnen te begrijpen dat je kon zien wie iemand was. Het was meer dan weten hoe iemand heette.

Dat was vier dagen geleden.

Nu waren haar spullen gepakt en was ze klaar voor vertrek. Nog één kopje thee in de bistro en dan zou ze gaan.

‘Ga nog niet weg.’

Myrna had het zachtjes gezegd.

‘Ik moet echt gaan.’

Constance verbrak het oogcontact. Dit was haar te intiem. Ze keek uit het raam naar het met sneeuw bedekte dorp. De zon ging onder en er verschenen kerstlichtjes in de huizen en de bomen.

‘Mag ik terugkomen? Met Kerstmis?’

Er volgde een lange stilte. Al Constances angsten staken de kop weer op en kwamen tevoorschijn. Ze sloeg haar ogen neer en keek naar haar handen, die netjes gevouwen in haar schoot lagen.

Ze had zich blootgegeven. Ze hadden haar zover gekregen dat ze meende dat ze hier veilig was, dat ze haar mochten, dat ze welkom was.

Toen voelde ze een grote hand op de hare. Ze keek op.

‘Dat zou ik heerlijk vinden,’ zei Myrna, en ze glimlachte. ‘Dat zou gezellig zijn.’

‘Gezellig?’ vroeg Gabri, die op de bank neerplofte.

‘Constance komt met Kerstmis weer.’

‘Fantastisch. Dan kun je naar onze opvoering op kerstavond komen. We zingen alle favoriete kerstliedjes: “Stille nacht”, “The First Noel”...’

“The Twelve Gays of Christmas”,’ zei Clara.

“It Came Upon a Midnight Queer”,’ zei Myrna.

‘De klassiekers,’ zei Gabri. ‘Hoewel we voor dit jaar een nieuw lied aan het instuderen zijn.’

‘Toch niet “O Holy Night”,’ hoop ik, zei Constance. ‘Ik weet niet of ik dat wel aankan.’

Gabri lachte. ‘Nee, “The Huron Carol”, ken je die? Een traditioneel kerstlied uit Québec.’ Hij zong de eerste paar noten.

‘Dat vind ik prachtig,’ zei ze. ‘Maar dat zingt niemand meer.’

Hoewel het haar niet had moeten verbazen dat ze hier nog iets zou aantreffen wat de buitenwereld vrijwel vergeten was.

Constance zei iedereen gedag en onder luid geroep van ‘à bientôt’ liepen Myrna en zij naar haar auto.

Constance startte de motor om hem op te warmen. Het werd langzamerhand te donker om nog te kunnen ijshockeyen en de kinderen verlieten de ijsbaan – wankelend op hun schaatsen door de sneeuw en leunend op hun ijshockeystick om hun evenwicht te bewaren.

Het was nu of nooit, wist Constance.

‘Dat deden wij ook,’ zei ze, en Myrna volgde haar blik.

‘Ijshockeyen?’

Constance knikte. ‘We hadden ons eigen team. Vader was onze coach, moeder moedigde ons aan. Het was de favoriete sport van *frère André*.’

Ze keek Myrna aan. Zo, dacht ze. Het schandelijke geheim was eindelijk onthuld. Wanneer ze terugkwam, zou Myrna heel veel vragen hebben. En Constance wist eindelijk dat ze die zou beantwoorden.

Myrna keek haar vriendin na en dacht verder niet meer aan wat ze had gezegd.

‘Denk goed na,’ zei Armand Gamache. Zijn toon was bijna neutraal. Bijna. Maar de blik in zijn diepbruine ogen liet er geen enkele twijfel over bestaan hoe serieus hij was.

Het was een harde, kille blik. Een ontoegeeflijke.

Hij keek de agenten over zijn leesbril heen aan en wachtte af.

Het werd stil in de zaal. Het geschuif met papieren en het zachte, schaamteloze gefluister hielden op. Er werden zelfs geen geamuseerde blikken meer gewisseld.

Iedereen richtte zijn aandacht op hoofdinspecteur Gamache.

Inspecteur Isabelle Lacoste, die naast hem zat, keek van de hoofdinspecteur naar de aanwezige agenten en inspecteurs in de zaal. Het was de wekelijkse bijeenkomst van de afdeling Moordzaken van de Sûreté du Québec, bedoeld om ideeën en informatie over lopende zaken uit te wisselen. Vroeger werd er samengewerkt, tegenwoordig was het een uur waar ze tegen opzag.

En als zij er zo over dacht, hoe zou de hoofdinspecteur er dan over denken?

Het was tegenwoordig moeilijk in te schatten.

Isabelle Lacoste kende hem beter dan alle anderen in de zaal. Ze realiseerde zich verbaasd dat zij het langst met hem samenwerkte. De rest van de oude garde was overgeplaatst; op eigen verzoek of op bevel van hoofdcommissaris Francoeur.

En zij hadden dit stelletje ervoor teruggekregen.

De meest succesvolle afdeling Moordzaken van het land was uitgehold en de goede mensen waren vervangen door luie, onbeschofte, incompetenten schurken. Of waren ze niet incompetent? Als inspecteurs Moordzaken in elk geval wel, maar was dat hun werk?

Natuurlijk niet. Zij wist net als hoofdinspecteur Gamache, vermoedde ze, waarom deze mannen en vrouwen daar eigenlijk zaten. Niet om moorden op te lossen.

Desondanks wist hoofdinspecteur Gamache het bevel over hen te voeren. Nog net. Het evenwicht was wankel, voelde inspecteur Lacoste. Er werden dagelijks nieuwe agenten binnengehaald. Ze zag hen veelbetekenende lachjes uitwisselen.

Inspecteur Lacoste voelde zich nijdig worden.

De gekte van de massa. De gekte was hun afdeling binnengeslopen, en elke dag moest hoofdinspecteur Gamache die beteugelen en de touwtjes in handen zien te houden. Maar zelfs die ontglipten hem. Hoe lang zou hij het nog kunnen volhouden voordat hij zijn greep op de afdeling volledig zou verliezen?

Inspecteur Lacoste had veel angsten, waarvan de meeste te maken hadden met haar zoontje en haar dochter. Ze was bang dat hun iets zou overkomen, hoewel ze wist dat die angst grotendeels irrationeel was.

Maar de angst voor wat er zou gebeuren als de hoofdinspecteur de zaak uit de hand zou laten lopen, was niet irrationeel.

Ze ving de blik van een van de oudere agenten, die onderuitgezakt met zijn armen over elkaar op zijn stoel zat. Blijkbaar verveelde hij zich. Inspecteur Lacoste keek hem doordringend aan, waarop hij zijn ogen neersloeg en rood aanliep.

Hij schaamde zich. En terecht.

Terwijl ze hem streng bleef aankijken, haalde hij zijn armen van elkaar en ging rechtop zitten.

Ze knikte. Een kleine en ongetwijfeld tijdelijke overwinning, maar zelfs die telden tegenwoordig.

Inspecteur Lacoste richtte haar blik weer op Gamache. Zijn grote handen lagen gevouwen op tafel, op het weekrapport. Ernaast lag een pen, ongebruikt. Zijn rechterhand trilde een beetje, en ze hoopte dat niemand anders dat zou zien.

Hij was gladgeschoren en zag eruit als de man die hij was: een man van achter in de vijftig. Misschien niet knap, maar wel gedistingeerd. Eerder een professor dan een politieman, eerder een verkenner dan een jager. Hij rook naar sandelhout en een vleugje rozen, en hij droeg elke dag een jasje met das naar zijn werk.

Zijn donkere, ietwat grijzende haar was netjes geknipt en krulde een beetje rond zijn oren en bij zijn slapen. Zijn gezicht was gerimpeld; van ouderdom, zorgen en plezier. Hoewel zijn lachrimpeltjes de laatste tijd niet zo vaak geoefend werden. En hij had een litteken op zijn linkerslaap, dat nooit meer zou verdwijnen. Een aandenken aan een gebeurtenis die ze geen van beiden ooit zouden vergeten.

Gamache was flink van postuur en één meter tachtig lang. Niet bepaald gespierd, maar ook niet dik. Hij was stevig.

Solide, dacht inspecteur Lacoste. Als het vasteland. Als een landtong die de golven van een grote oceaan te verduren heeft. Leidde het inmiddels niet-aflatende gebeuk tot diepere rimpels, tot scheuren? Begonnen er barsten te ontstaan?

Hoofdinspecteur Gamache vertoonde nu geen enkel teken van erosie. Hij keek de agent die ongeïnteresseerd had zitten kijken indringend aan en inspecteur Lacoste voelde ongewild een tikje medeleven met de man. De nieuwe agent had het vasteland verward met een zandbank, en nu besepte hij te laat met wie hij te maken had.

Ze zag zijn onbeschaamdheid veranderen in ongerustheid en daarna in ontsteltenis. Hij wendde zich tot zijn vrienden in de hoop dat ze hem zouden steunen, maar als een roedel hyena's trokken ze zich terug. Ze leken er zelfs vol spanning naar uit te kijken hoe hij aan stukken zou worden getrokken.

Inspecteur Lacoste had zich tot dat moment niet gerealiseerd hoezeer de roedel bereid was zich tegen iemand uit de eigen groep te keren, of in elk geval om hulp te weigeren.

Ze keek naar Gamache, die zijn strakke blik op de agent gericht hield, waardoor die zich ongemakkelijk voelde. Ze wist wat hij deed. Hij stelde hen op de proef. Stelde hun loyaliteit op de proef. Hij had één persoon afgezonderd van de roedel en wachtte af of de rest hem zou helpen.

Maar dat deden ze niet.

Isabelle Lacoste ontspande zich een beetje. Hoofdinspecteur Gamache had ze nog steeds onder de duim.

Gamache bleef naar de agent kijken en nu begonnen de anderen zich ook ongemakkelijk te voelen. Een van hen stond zelfs op en zei nors: 'Ik heb werk te doen.'

'Ga zitten,' zei de hoofdinspecteur zonder de man aan te kijken. De agent liet zich snel weer op zijn stoel zakken.

Gamache wachtte. En wachtte.

'*Désolé, patron,*' zei de man uiteindelijk. 'Ik heb die verdachte nog niet ondervraagd.'

De woorden gleden over de tafel. Het was een beroerde bekentenis. Ze hadden deze agent allemaal horen liegen over het verhoor, en nu wachtten ze gespannen af wat de hoofdinspecteur ging doen. Ze wachtten tot hij de man de grond in zou boren.

'Na de vergadering hebben we het er nog over,' zei Gamache.